

Slag bij Nieuwpoort

wat gebeurde er tijdens deze slag?

Iedereen kent dit jaartal: 1600. In dat jaar was de slag bij Nieuwpoort. Maar wat gebeurde er eigenlijk precies tijdens deze slag?

Omstreeks 1600 was koning Filips II, van Spanje, ook de baas over de Nederlandse provincies. Maar hij had het heel moeilijk. De Nederlanders waren in opstand gekomen. Er werd gevochten tussen de Nederlanders en de Spaanse soldaten.

Na jaren vechten was het noorden van Nederland (Holland, Zeeland, Utrecht, Gelderland, de ommelanden van Groningen, Drenthe en Overijssel) in handen van de opstandelingen. De Zuidelijke Nederlanden (de andere gewesten) waren in handen van de Spanjaarden. Maar beide partijen wilden doorvechten.

Nieuwpoort en Duinkerken

Maurits, de zoon van Willem van Oranje en een belangrijk legeraanvoerder van de Noordelijke Nederlanden. Hij kreeg de opdracht om twee havensteden in de Zuidelijke Nederlanden te veroveren: Nieuwpoort en Duinkerken.

Daar woonden veel kapers die de zee onveilig maakten. Ze overvielen de Noord-Nederlandse schepen. Als die steden in handen kwamen van de Noordelijke Nederlanden waren ze mooi van die kapers af. Bovendien zouden de Spanjaarden dan helemaal afgesloten zijn van de zee!

In juni 1600 ging de grootscheepse actie van start. Bij Vlissingen verzamelden zich 1300 schepen met 13.000 man voetvolk en 3000 ruiters. Maurits en zijn leger gingen op weg.

Maurits

Maurits was niet zomaar een legeraanvoerder. Hij had al veel overwinningen behaald. Hij had lang nagedacht over zijn manier van oorlog voeren en had daarvoor de Romeinse tijd bestudeerd. Hoe vochten Romeinse legers? Hoe marcheerden Romeinse soldaten en welke bevelen kregen ze?

Maurits zorgde goed voor zijn soldaten. Hij betaalde regelmatig hun loon uit en hij leerde hen het vak 'soldaat'. Daarom waren de soldaten in het leger van Maurits veel gehoorzamer dan in andere legers. Die gingen nogal eens uit plunderen en de beest uithangen.

De soldaten van Maurits niet. Die waren gedisciplineerd. Een soldaat die zich slecht gedroeg kreeg straf.

Een groot leger commanderen is niet eenvoudig, maar Maurits liet hen in kleinere groepen vechten. Op hetzelfde commando moesten de soldaten dezelfde beweging maken: linksom, rechtsom, omdraaien, allemaal tegelijk.

Piekeniers

In het leger van prins Maurits waren een paar hoofdgroepen: piekeniers en musketiers.

De piekeniers droegen een lange houten piek van ongeveer zes meter en een degen. Om het lichaam te beschermen droeg hij een stormhoed en een borstharnas. De piek was best zwaar.

Piekeniers waren dus lange, sterke kerels. Ze waren opgesteld in een vierkant. Met hun pieken vingen ze de vijandelijke soldaten te paard op: alle pieken gingen dan recht naar voren.

Piekenier AHM

Musketiers

Links en rechts van de piekeniers stonden musketiers. De musketier was bewapend met een vuurwapen, de musket.

Bij het richten moest de loop worden ondersteund door een stok met een vork aan het eind. Daarop lag de musket.

De musket werd van voren geladen: eerst kruit en dan de kogel door de loop. Met een laadstok werd de kogel op het kruit gedrukt. Als hij wilde vuren, dan ontstak hij door middel van een lont dit kruit, dat ontplofte, en de kogel schoot door de loop weg.

Dit duurde allemaal best lang, ongeveer twee minuten per schot. Om de snelheid van de musketten te verhogen, ging na het schieten de voorste rij naar achteren, om te herladen. De volgende rij deed een paar stappen naar voren en vuurde dan. Deze manier van oorlog voeren was nieuw in Europa.

Opmars

Het zat Maurits aan het begin van de opmars naar Nieuwpoort niet mee. Door het slechte weer op zee, moesten de troepen eerder aan wal. Ze moesten heel ver lopen voordat ze bij Nieuwpoort waren. Ze kenden de weg niet, dus liepen ze steeds verkeerd. Zo duurde de opmars veel langer dan verwacht.

Het was de bedoeling om een verrassingsaanval uit te voeren. Maar de grote groep soldaten kon natuurlijk niet geheim blijven. De Spanjaarden kregen lucht van het naderende leger. Ze brachten snel hun troepen op orde en trokken op!

Eerste ontmoeting

Bij de rivier de IJzer was de eerste ontmoeting. Het was een ongelijke strijd. Het leger van Maurits stond met 1800 man tegenover een Spaans leger van 3000 soldaten!

Het leger van de prins vluchtte het strand op. Maar daar was geen beschutting. Veel soldaten overleefden dit niet. De Spanjaarden wonnen deze slag. Dat belofde niet veel goeds!

De Slag bij Nieuwpoort

Maurits besloot met de rest van zijn leger naar de duinen te trekken en zich klaar te maken voor het vervolg van de strijd.

Het leger was nog bezig zich te installeren of daar kwamen de Spanjaarden al. Het werd een bloedige strijd. Er werd hard gevochten.

Eerst leken de Spanjaarden opnieuw sterker te zijn, maar Maurits was slim. Hij hield een groep ruiters achter als reserve.

Op het moment dat het leger van Maurits verslagen leek, zette hij zijn reserveruiters in. Dat gaf de doorslag! De Spanjaarden verloren en Maurits won de slag bij Nieuwpoort.

Wist je dat?

- De slag bij Nieuwpoort duurde niet langer dan 4 uur.
- Alle oorlogsschepen van Maurits bij elkaar vormde een lange rij van 16 kilometer.
- De slag bij Nieuwpoort werd gewonnen en verloren tegelijk. Maurits won wel de slag, maar Nieuwpoort zelf bleef in handen van de Spanjaarden.
- Het verhaal gaat dat Oldenbarnevelt, een belangrijk bestuurder in Holland, een klap in zijn gezicht kreeg van Maurits, toen hij hem feliciteerde met de overwinning. Maurits was helemaal niet tevreden. Nieuwpoort was immers nog in handen van de Spanjaarden.
- Maurits is heel beroemd geworden door de slag bij Nieuwpoort. Zijn leger gold in heel Europa als een voorbeeld voor anderen. Overal vandaan kwam men kijken wat zijn geheim was, hoe hij zijn soldaten liet marcheren en hoe hij zijn manschappen organiseerde.
- Maurits speelde met loden speelgoedsoldaatjes veldslagen na. Zo probeerde hij in te schatten of zijn aanvalsplan haalbaar zou zijn.